

Beste Marine vrienden,

De nieuwe Nieuwsbrief ligt weer voor U.

Het is elke keer weer een uitdaging om leuke artikelen te vinden en verhalen die ons aanspreken maar de reacties lijken te bevestigen dat er genoeg animo is dus ga ik nog door zolang het leuk is.

Behalve slecht nieuws is er ook goed nieuws te melden en daar begin ik dan maar mee±

Reünie 2016

Na alle problemen van begin dit jaar is uiteindelijk de kogel door de kerk en kan de reünie van start gaan.

Op 6 oktober a.s. om 10.00 uur gaan de deuren van de kumpulan weer voor ons open.

Na ontvangst met koffie en spekkoeke zal rond het middaguur de bekende "blauwe hap" weer geserveerd worden en daarbij ontvangt U drie consumptie bonnen per persoon.

Zoals ik al eerder aangekondigd heb zijn de prijzen iets verhoogd en wordt er voor partners geen tegemoetkoming in maaltijdkosten meer toegekend.

Bezuinigingen bij defensie spelen nu ook ons parten.

De kosten:

Per Evertsen veteraan	€ 18,50
<i>Per partner /begeleider</i>	<i>- 35,00</i>
Per koppel	- 53,50

U wordt verzocht het bedrag voor 30 september over te maken op:

NL 96 ABNA 0528 1248 38

Tnv.: J. P. van der Loo met vermelding: reünie EVN

U ontvangt een E-mail ter bevestiging.

Het adres is :

Adres Kon. Mil. Tehuis Bronbeek :

Velperweg147

6824 MB Arnhem

Tel. 026 – 3763555

Bereikbaar vanaf station Arnhem met bus lijn 3.

Degenen die te kennen hebben gegeven niet meer op een reünie te willen komen gelieve dit bericht als niet geschreven te beschouwen.

(Ik neem aan dat U op de hoogte bent van de mogelijkheid om bij het Veteraneninstituut "Vrij vervoer" aan te vragen voor reünie bezoek?)

Wij zien U graag op 6 oktober terug,
Jan en Noortje.

Personeel Kumpulan

Verhalen van onze maten.

Ik heb veel leuke reacties gehad op de verhalen die in de vorige Nieuwsbrief geplaatst werden. Ook opmerkingen dat men niet meer wist wie de schrijver was en dit is wat het Smoelenboek beoogt, weer weten wie - wie is. In vervolg afleveringen zal ik er een foto van de schrijver uit het Smoelenboek bij zetten (voor zover mogelijk).

Een reactie op het verhaal van Wim van Brink uit Nieuwsbrief nr.4

In veel van het genoemde kan ik mezelf terug vinden.

Wij hebben ook nog een geintje gehad in Sorong.

De avond was na een avondje stappen al vrij ver gevorderd om terug te gaan aan boord.

Lopen was een heel eindje toen er ogenscheinlijk een oplossing kwam.

Wij zagen een motorfiets, een lichter type tegen een muur staan,afijn dat ding stiekem meegenomen.

En een stuk verder proberen te starten,Lau loenen, natuurlijk.

Daar kwamen een paar knullen aanlopen die hadden onze capriolen op een afstand gevolgd.

Totdat een van die knapen op ons afstapte en zei:" mag ik het eens proberen?".

Deze knul haalde een sleuteltje uit zijn broekzak en startte doodleuk de motor, de andere knapen vroegen waar de motor vandaan kwam.

Wij zeiden dat we in die kroeg zaten en na afloop terug naar boord gingen maar de sleutel waren kwijtgeraakt.

Zij adviseerden ons om terug naar boord te lopen en de andere dag de motor moesten ophalen.

Wij hebben de tip opgevolgd en waren nog op tijd aan boord.

De andere dag weer uitgevaren,volgens Will van de Brink en Ik staat die motor er nog.

Groetjes,Nap Pijnenburg.

Willem Pijnenburg.

De landingsdivisie.

Dit keer en verhaaltje van mezelf.

Ik weet niet meer vanaf welk moment maar op zeker ogenblik in- of op weg naar Nieuw Guinea werd ik ingedeeld in de Landingsdivisie, het stokpaardje van Ltz. Doggenaar.

Zeker geen roeping voor mij maar daar werd niet naar gevraagd en tot mijn grote schrik werd ik ook nog BAG schutter. De BAG, afkorting voor Browning Automatic Gun was een snelvuurwapen met een driepoot en verwisselbare loop en het zwaarste wapen in de groep. Vanwege de extra munitie die meegenomen moest worden kreeg ik een helper toegewezen die met munitie sjouwen en het verwisselen van de loop moest helpen want die werd bij snelvuur natuurlijk gloeiend heet. Mijn maatje was Bertus Bijsterveld. De officier(en) hadden een pistool en de onderofficier of Kwartiermeester een UZI en de overige manschappen, behalve de seiner met zijn zware radio, hadden een geweer.

Behalve de schietbaan en mariniersoefeningen als handgranaat werpen en allerlei tekens leren voor gevechtsformaties en hardlopen e.d. moesten we ook op oefening in de bush. Dit was echt een "dingetje" voor meneer Doggenaar. De man had m.i. een Indische achtergrond en vond het spelen in de bush een uitje, in tegenstelling tot mij met mijn zware BAG. Ik herinner me een tocht door de heuvels rond Sorong; 's Morgens al vroeg vertrekken en dwars door de bush, bergop en bergaf door de wildernis. Wij hadden geen mariniersconditie en waren bekap toen we na uren sjouwen even rust kregen bij een klein riviertje. Er was een kleine stroomversnelling tussen enkele grote keien en omdat ik toch al doorweekt was van het zweet liet ik mij voorzichtig, met mijn benen op een grote kei, achterover en met de schouders tegen een andere kei, in het water zakken zodat mijn voeten droog bleven.

Wat was dat heerlijk, het lichaam gekoeld en de voeten toch droog. Met veel moeite kwam ik overeind zonder in het water te moeten stappen en op dat moment liep al het water vanuit mijn hemd en broek in mijn hoge jungle boots en waren mijn voeten nog kletsnat. Na de zoveelste heuvel heb ik mijn wapen in mijn armen genomen en me naar beneden laten rollen van vermoeidheid en zo kwamen we laat in de middag, totaal uitgeput, weer aan boord waar het schip al onder stoom lag om te vertrekken. Snel onder de douche en wat eten want ik moest meteen weer op wacht in de commando centrale voor de Eerste wacht.

Bij een andere oefening werden we op een klein eilandje afgezet en in twee groepen gesplitst, één moest een verdedigingslinie vormen en de andere groep moest aanvallen. Ik hoorde bij de verdedigingsgroep en we zochten op een hoger punt een gunstige strook uit met uitzicht over het lager gelegen terrein. De schuttersputjes werden gegraven en we namen stelling. Natuurlijk lag Bertus, mijn b.a.g.-helper vlak naast mij in zijn putje en het wachten begon. We sukkelden bijna in slaap na die klim en het graven onder een felle zon tot ik door een flinke schreeuw werd gealarmeerd door Bertus. Ik schrok me rot en dacht al aan een echte aanval toen duidelijk werd dat bij Bertus, die zijn geweer op het hoopje zand voor het schuttersputje had liggen, een kleine felgroene slang om de loop gekronkeld zat. Ik sprong uit mijn gat en met mijn jungle mes, als b.a.g. schutter had je geen bajonet maar zo'n mes, hakte ik de slang op de loop middendoor. Beide eindjes kronkelden nog wat door maar Bertus was al uit zijn putje en met de schop heeft ie de slang weggeworpen. Eind goed al goed? Nee, want toen eindelijk de aanval kwam kon ik eindelijk eens goed met die b.a.g. knallen en ging daarvoor staan met de steunklep achter de kolf op mijn schouder en trouwe Bertus stond rechts naast mij.....en kreeg een regen van hete patroon hulzen tegen zijn gezicht. Wat waren we toch ervaren soldaten.

Toen de sloep ons weer kwam oppikken mesten we een eind door het water lopen vanwege rots- of karang blokken. Onze seiner Felix liep, met zijn zware radio op de rug, achter mij aan en stapte plotseling in een gat en verdween even helemaal onder water. Gelukkig kon de sloep dichterbij komen om hem erin te sleuren.

Het ergste was een oefening met echte mariniers op Biak. Wij moesten aanvallen en zij zouden verdedigen. Natuurlijk waren we nog meer op onze hoede voor deze professionals.

Langzaam slopen en hakten wij ons een weg door de bush, een hele ochtend lang maar we maakten maar geen contact. Waren die lui zo goed dat wij ze niet konden vinden of lieten ze ons echt totaal in een hinderlaag lopen? Wederom waren we klets-kliedernat van het zweten en die echte professionals lagen allemaal in de trucks met brood en koffie te wachten op die uitsloverige marinemannetjes. Ze hadden ons goed te pakken en lachten ons vierkant uit. Als compensatie legde Doggenaar beslag op de truck die ons terug moest brengen en mochten we eerst lekker gaan afkoelen in de Blauwe grot, en heerlijk koud dat 't water was....

Jan Doggenaar liep altijd voorop, samen met Roy Hetharia, een hofmeester die met mij van de onderzeedienst kwam en altijd al iets met mariniers had en daar later ook is verder gegaan in zijn carrière.

Eens zijn we op een dagtocht gegaan op Waigeo waarbij ook de commandant en nog enkele anderen buiten de landingsdivisie meegingen. Deze tocht is mij altijd bijgebleven als een van de mooiste natuur tochten in mijn leven. Als zoon van een bloemist herkende ik allerlei soorten planten die hier in het wild groeiden en bloeiden. Het doel van de tocht was de top van een berg waar een grote kei op lag en waarin de naam van een marineschip ooit werd gebeiteld, met datum en dit een soort traditie is geworden voor later marineschepen. Ik meen me te herinneren dat sgt .r.r.m.n.t. Koops er de naam van de Evertsen in gebeiteld heeft maar weet dat niet zeker meer. Vanaf die top zag je honderden kakatoes en andere vogels ver onder je rondvliegen boven de jungle. Dit had ik niet willen missen en ik zou nu nog willen weten waar dat was. Door de meereizende officieren zijn hier wel foto's van gemaakt.

Als iemand hier meer van weet of foto's heeft hoop ik op een bijdrage voor de Nieuwsbrief. (en voor mezelf!)

Toen we later eens voor anker lagen in de Geelvinkbaai bij kampong Sjeri en Pulu Poemberpon gingen er wat onderofficieren jagen. Voor ons was dat niet weggelegd en ik vond dat niet eerlijk.

Ik vroeg Ltz. Doggenaar waarom we wel op mensen mochten schieten en daarvoor getraind werden maar niet op varkens of herten ? Binnen een kwartier was het geregeld, we kregen een geweer en ook veel munitie mee maar helaas waren we als jager net zo goed als soldaat. Maar we hadden wel een officier die voor ons opkwam.

Ik ben later twee keer in een mariniersbivak geweest, op Misool en op Batanta en heb hun kampement daar gezien en dan weet je dat het professionals waren op hun gebied en als ik nu TV kijk naar The Island en dat stomme geklungel van al die betweters zie denk ik: "als er ook maar één marinier bij was zaten jullie nu op rozen of..... allemaal te janken".

Natte landing op GAG.

Slechts een keer werden we ingezet tegen ploppers.....

Plotseling werd ik afgelost van achter het radarscherm en moest ik me omkleden in dungaree (camouflagedekleding) en mijn wapen halen want er zouden ploppers geland zijn op Gag en er was geen marinier in de buurt. Shit, hier had ik nooit echt op gerekend en omdat

we met de sloep naar wal werden gebracht en ik met mijn BAG de grootste vuurkracht had moest ik op de voorplecht. De steun voor de "haak voor" was weggehaald en op mijn buik liggend op een veel te klein voorplecht, met de benen omhoog tegen de kajuit en de BAG op de driepoot tuurde ik naar de kust. Ik was me er terdege van bewust dat ik een prima trefpunt zou zijn voor elke , op de loer liggende, plopper en was uitermate gespannen. De rest van de landingsdivisie zat onder in de kajuit waaronder kwartiermeester Vink, gewapend met een UZI. Een kleine handige pistoolmitrailleur maar ook erg gevoelig. Terwijl ik met dichtgeknepen billen op mijn voorplechtje lag hoorde ik plotseling een riedel kogels afgevuurd worden en ik dacht echt dat mijn tijd gekomen was maar zag niks van inkomend vuur. Toen werd duidelijk dat Kwmr. Vink zijn speelgoed niet zo goed in bedwang had en een patroonhouwertje had leeggeschoten in een stampvolle kajuit. Gelukkig liep alles goed af en raakte niemand gewond en ook de natte landing, waarbij ik als eerste van boord moest om met groot schootsveld het landingsterrein veilig te stellen ging van een leien dakje. Zonder problemen kon ik de bosjes links bereiken en had vrij schootsveld over het hele terrein voor de kampong. Toen eindelijk bleek dat we op de verkeerde plaats waren geland kon ik mijn wapen veilig stellen en kwam ik erachter dat ik vergeten was het wapen te spannen!!!! Ik had zelfs niet kunnen schieten als ik had gewild. Wel een fout die ik nooit meer zou vergeten.

Uiteindelijk ben ik blij dat ik bij de landingsdivisie was ingedeeld omdat ik hierdoor meer van het binnenland heb gezien dan de meesten bemanningsleden.

Jan

Ook Gijs Bonouvrie heeft nog een oud krantenknipsel gevonden:

INCIDENTEN ROND NIEUW-GUINEA

(Uit krant: Algemeen Dagblad 28 maart 1962)

Nederlandse marine jaagt op motortorpedoboten

De "agressieve daden" van Indonesië, die de Nederlandse regering hebben genoopt te besluiten tot het zenden van versterkingen naar Nieuw-Guinea hebben zich de afgelopen tien dagen afgepeeld, langs de hele zuidwestelijke kust van het eiland. De eerste melding over Indonesische activiteiten kwam binnen op 20 maart, de dag waarop juist het geheime vooroverleg tussen Nederland en Indonesië nabij Washington begon.

Volgens die melding waren omstreeks 16 maart twee met geweren en handgranaten gewapende Papoeese infiltranten op west-Waigeo (1) gesignaleerd. De Infiltranten hadden - zo bleek uit het onderzoek dat de politie instelde - de opdracht de bevolking aan te speren tegen de Nederlanders mee te vechten bij komende acties.

Bij dat onderzoek werd bovendien geconstateerd dat drie gemotoriseerde prauwen op 20 maart naar een baai van het eiland waren gevaren en de volgende dag weer waren vertrokken. Gegevens over de inzittenden werden niet verkregen.

Op 21 maart werd militaire bijstand op kleine schaal naar het eiland gezonden.

Op 23 maart volgde bericht dat in de nacht van 18 op 19 maart twee Indonesiërs bij Fak-Fak (3) aan land waren gekomen. Zij waren in onbekende richting vertrokken.

INFILTRANTEN

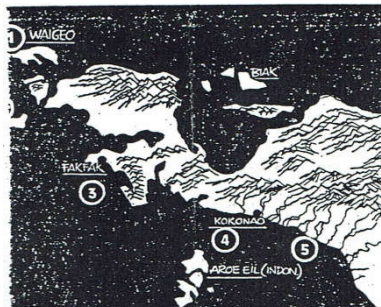
Op 24 maart werd de Indonesische schoener zeventien mijl van de kaap Vlakke Hoek (4) ontdekt. Het schip begaf zich zeewaarts en had - zoals later bleek - toen al dertig tot veertig infiltranten afgezet. Het vliegtuig, dat de schoener had ontdekt, een Neptune, heeft getracht het schip met waarschuwingsschoten tot stoppen te dwingen. De schoener bleef doorvaren. Daarop heeft de Neptune het schip aangevallen en het nog drijvende achtergelaten. Een communicatievaartuig dat uit Kaimana werd uitgezonden om een onderzoek in te stellen, heeft het schip niet gevonden. De plaatselijke bevolking is de Infiltranten op het spoor. Zij zijn aan land gekomen bij de monding van de rivier de Jerari, vijftig kilometer ten westen van Kokonao. De bevolking heeft bij het bestuur in Kokonao vijfduizend patronen, twee gemotoriseerde rubberboten en ander materiaal ingeleverd, die de Infiltranten bij de plaats van de landing hadden achtergelaten. Een eenheid mariniers achtervolgt de infiltranten. Op 25 maart werd het landingsvaartuig bij Gag (2) aangevallen door een Indonesische Mitchell

ONDERSCHEPT

In de nacht van zondag op maandag en van maandag op dinsdag ten slotte, zijn voor de zuidkust van Nieuw Guinea drie of vier Indonesische motortorpedoboten door Nederlandse Neptunes onderschept. De boten voeren na hun ontdekking naar ondiep water om aan achtervolging door grotere Nederlandse oorlogsschepen te ontkomen. ZIJ bonden zich thans schuil in riviermonden en kleine baaien in dit bijzonder moerassige en ontoegankelijke gebied (5).

Het is onwaarschijnlijk dat de boten zullen kunnen uitbreken. Zij zullen spoedig te kampen krijgen met gebrek aan brandstof en bovendien hebben schepen van de Koninklijke Marine de weg terug naar Indonesië afgesloten. Het zoeken naar de schepen wordt Intussen voortgezet.

In januari kwam het in hetzelfde gebied tot een nachtelijk vuurgevecht tussen Nederlandse fregatten en drie Indonesische motortorpedoboten. Bij die gelegenheid werd een van de boten de Matjan Tutul in de grond geboord.

OPERATIE NIEUW-GUINEA

De artsen zijn het niet eens, en de patiënt ligt te zieltoegen

In het Eindhovens Dagblad van 15 jan. 1973 stond het onderstaande artikel:

Inmiddels is het 54 jaar geleden dat we Nieuw Guinea verlieten. Niemand was daar toen rouwig om, wel om de manier waarop maar het verlangen naar thuis, vrouw, kinderen, ouders en geliefde was veel groter. Eten zonder kakkerlakken, slapen zonder te zweten en alarm of gewoon om de hoek een *patatje met* te gaan halen, daar droomden we van. Thuis was het leven al snel weer als vanouds en Nieuw Guinea was al lang als verloren beschouwd. Een half jaartje later werd je op alfabet omgeroepen om op Bureau Commandement je medaille op te halen. Iedereen had wel zo'n ding en ook de kranten repten er niet over. Wat een verschil met nu maar "gelukkig" konden wij ons spiegelen aan de Indiëgangers die het vaak nog slechter vergaan was.

IsGeschiedenis

Dagelijkse historische achtergronden bij het nieuws

2

Home Magazines Landen Tijdperken Thema's Personen Rubrieken

IsGeschiedenis > Nieuws > Historisch nieuws > Michael Rockefeller vermoord door kannibalen

Michael Rockefeller vermoord door kannibalen

18 april 2014 - Rebecca Audier

De Amerikaanse journalist Carl Hoffman geeft aan dat de gouverneurszoon Michael Rockefeller in 1961 geen natuurlijke dood stierf, maar vermoord en opgegeten is door kannibalen in Nieuw-Guinea. De Nederlandse regering zou op de hoogte zijn geweest van het drama, maar heeft de feiten altijd verzwegen.

Expeditie Michael Rockefeller

Michael Rockefeller (1938-1961) was de zoon van de Amerikaanse Nelson Rockefeller, die in de periode 1959-1973 gouverneur van New York was en tussen 1974-1977 de vicepresident van de Verenigde Staten. In 1961 ging Rockefeller junior na zijn studie naar Nieuw-Guinea om daar deel te nemen aan een expeditie voor Harvard's Peabody Museum of Archaeology and Ethnology, onder leiding van de Nederlander René Wassing. Rockefeller en Wassing verlieten de groep om gezamenlijk het zuidelijke Asmat-volk te bestuderen. Hun catamaran kapseisde en Rockefeller zwom naar de wal om hulp te halen. Dit was de laatste keer dat er iets vernomen werd van Rockefeller, hij keerde niet meer terug.

Zoektocht

Na een maand zoeken stopten reddingswerkers met het zoeken naar de gouverneurszoon en werd er algemeen aangenomen dat Rockefeller verdronken was. In deze periode was bekend dat er in Nieuw-Guinea nog kannibalisme bestond, maar ondanks speculaties hierover is nooit bekend geworden wat de exacte doodsoorzaak van Rockefeller is geweest.

Kannibalisme

De mysterieuze zaak werd heropend door de journalist Carl Hoffman. Tijdens Hoffmans onderzoek naar Rockefeller's verdwijning voor zijn boek *Savage Harvest* (2014) stuitte hij bij zijn archiefonderzoek op een brief van een Nederlandse zendeling. De zendeling, Cornelius van Kessel, beschreef hoe Rockefeller door mannen uit het dorp Otsjanep gedood was. De krijgers zouden deze aanval hebben gepleegd uit wraak voor hun dorpsgenoten die jaren daarvoor waren gedood bij een gevecht met Nederlandse kolonisten. De Nederlandse autoriteiten weigerden Van Kessels verhaal naar buiten te brengen, omdat dit zou betekenen dat het Nederland niet was gelukt kannibalisme in Nieuw-Guinea uit te roeien.

Geestenwereld

De Asmat-regio was één van de meest afgesloten regio's in Nieuw-Guinea. De bevolking had een rijk cultureel erfgoed en geloofden in een geestenwereld die door offers in balans gehouden moest worden. Mede door doden te wreken en kannibalisme probeerden ze dit spirituele evenwicht te behouden. Het kannibalisme speelde ook een belangrijke rol in de Asmat kunst en moorddadige taferelen werden op kano's, trommels en andere attributen afgebeeld. Deze kunstwerken waren niet enkel decoratief voor de Asmat bevolking, in de kunstwerken huisden geesten en daarmee hadden deze een bepaalde betekenis.

Toegang tot het hiernamaals

Rockefeller kocht enkele stukken van de Asmat bevolking, waarbij hij zich er niet bewust van was wat deze aankopen impliceerden. Zo waren de door Rockefeller aangekochte *bisj*-palen bedoeld om doden naar de volgende wereld te begeleiden. Volgens Hoffman bleek uit zijn tijd bij de plaatselijke bevolking dat het kopen van deze *bisj*-palen betekende dat de onwetende Rockefeller dode zielen de doorgang tot een hiernamaals versperde. De enige manier om de balans in het universum te herstellen zou voor de Asmats geweest zijn om Rockefeller's leven te offeren.

Onderzoek Hoffman

Door de jaren heen zijn er meerdere mensen geweest die hebben aangegeven dat Rockefeller's dood niet een ongeluk was, maar een moord. In de jaren '60 zeiden ook de Nederlandse priester Jan Smit en de Amerikaanse journalist Milt Machlin dat Rockefeller door de plaatselijke bevolking gedood en opgegeten was. Hoffman geeft geen harde bewijzen, Rockefeller's lichaam is immers nooit terug gevonden, maar hij reconstrueerde de gebeurtenissen aan de hand van diverse brieven en bestudering van de zeden en gewoonten van de Asmat-bevolking.

Meindert van der Kaaij – 07/10/15, 17:53

© Hollandse Hoogte. De Amerikaanse student Michael C. Rockefeller (1938-1961) in Nieuw-Guinea.

Hoe kwam de Amerikaanse miljardairszoon Michael Rockefeller in Nieuw-Guinea aan zijn einde? Journalist Carl Hoffman ontdekte een kwestie die de Nederlandse regering het liefst verzwieg.

Vlak nadat twee Papoea-gidsen met het bericht waren gekomen dat Michael Rockefeller ergens voor de kust van Nieuw-Guinea op zijn omgeslagen boot dobberde, sloeg bij het Nederlandse bestuur de paniek toe. Het was november 1961 en Nederland deed zijn best om

Nieuw-Guinea als kolonie te behouden. Slechts nieuws konden ze niet gebruiken. Gouverneur Pieter Platteel liet boten, vliegtuigen, mariniers en politie uitrukken om op zoek te gaan naar de drenkeling.

“ Zoon Michael kwam in het bestuur en nam de taak op zich het museum te voorzien van voorwerpen

Deze 23-jarige Rockefeller was niet zomaar iemand. Hij was de jongste zoon van Nelson Rockefeller die weer een kleinzoon was van de puissant rijke oliemagnaat John Rockefeller. Nelson was op dat moment nog gouverneur van New York en zou later vice-president van de VS worden - onder Gerald Ford.

De vader was er eigenlijk de oorzaak van dat Michael terecht kwam in die eindeloze moerassen van een van de buitenwereld afgesloten eiland waar de bewoners al tienduizend jaar op dezelfde manier hun leven leidden. Hij opende in 1957 met veel glamour het Museum of Primitive Art, dat inmiddels is opgedoekt. Zoon Michael, die net zo geïntrigeerd door deze kunst was als zijn vader, kwam in het bestuur en nam de taak op zich het museum te voorzien van voorwerpen.

Avondje koppensnellen

Hij correspondeerde daarvoor met Adriaan Gerbrands, toen adjunct-directeur van het Museum van Volkenkunde in Leiden die net een expeditie achter de rug had in het gebied van de Asmat. Dat was, zo schreef Gerbrands aan hem, een volk van jagers en koppensnellers die schitterende voorwerpen van houtsnijwerk maakten. Michael raakte ervan overtuigd dat hij naar de Asmat moest gaan.

Nederlandse autoriteiten lieten hem bijstaan door antropoloog René Wassing, bestuursambtenaar en de taal van de Papoea's machtig. Zijn eerste expeditie was behoorlijk succesvol, misschien wel te. In ruil voor tabak, kleding, messen en ijzeren bijlen kreeg hij schilden en zogeheten bisj-palen, maar ook beschilderde schedels. Ambtenaren zagen een flinke toename in de handel van vooral beschilderde menselijke hoofden. Er kwam zelfs een verzoek om 'voor één avond' te mogen koppensnellen. Dat werd afgewezen.

Op een van de laatste dagen van de expeditie ging het fout. De twee mannen waren met twee jonge gidsen in een soort catamaran op weg naar het dorp Atsj. Een golf water had de motor onklaar gemaakt, waardoor de boot stuurloos raakte en omsloeg. De gidsen doken het water in om hulp te halen.

De catamaran werd een dag later door vliegtuigen gespot, maar alleen met Wassing erop. Aan boord van het vaartuig dat hem uit zee oppikte, vertelde hij dat Michael op een gegeven moment besloot om naar de kust te zwemmen. De 23-jarige Amerikaan kleepte zich tot zijn onderbroek uit, bond twee lege benzinetanks aan zijn canvas legerriem vast en liet zich in zee zakken. Wassing durfde het niet aan en bleef zitten.

© Boek van Carl Hoffman. Pater Kees van Kessel in Asmat-uitdossing.

Nog voor Wassing weer in de bewoonde wereld arriveerde, was vader Nelson Rockefeller in een gecharterde Boeing 707, tot de nok toe gevuld met verslaggevers, op weg naar Nieuw-Guinea. In het toestel zat ook Mary, de tweelingzus van Michael. President Kennedy had een telegram met zijn medeleven gestuurd en bood aan om de Zevende Vloot te laten helpen. Even had de hele wereld zijn ogen gevestigd op het anders zo anonieme Nieuw-Guinea.

“ *De zoekacties leverden, afgezien van de vondst van een lege benzinetank, niets op* ”

Mysterie

De zoekacties leverden, afgezien van de vondst van een lege benzinetank die waarschijnlijk van Michael afkomstig was, niets op. Negen dagen na de vermissing van Michael keerden vader en zus gedesillusioneerd terug naar de VS. De Nederlandse staatssecretaris Theo Bot maakte bekend dat er geen hoop meer was dat de man nog in leven was.

De Amerikaanse journalist Carl Hoffman hoorde van het verhaal toen hij in de jaren tachtig zijn in Jakarta wonende vader opzocht. "Het mysterie is me de rest van mijn leven bijgebleven. Is hij verdrongen, opgegeten door haaien of - die geruchten gingen toen - had hij zich bij een stam aangesloten? Uiteindelijk besloot ik om uit te zoeken wat er met Michael is gebeurd", zegt hij in een telefonisch interview. De zogeheten 'smoking gun' heeft Hoffman tijdens zijn tweeënhalve jaar durende zoektocht niet gevonden.

Maar de lezer die het boek dichtslaat, kan niet ontkomen aan de conclusie dat Michael Rockefeller in de ochtend van 20 november 1961 door een groep van vijftig man uit het dorp Otsjanep uit zee is gevist en vervolgens werd vermoord en opgegeten.

"Het is een gruwelijk verhaal", zegt Hoffman, "maar daardoor niet minder waar." Belangrijke bronnen voor deze lezing zijn de verslagen van twee Nederlandse paters die in die jaren als missionarissen in Nieuw-Guinea verbleven. Hubertus von Peij kreeg ongeveer een maand na de verdwijning van Rockefeller vier Papoea's op bezoek. Zij wilden wat opbiechten.

© Boek van Carl Hoffman. Vader Nelson Rockefeller, met links van hem reisgenoot René Wassink

Op een ochtend zagen zij, gezeten in hun prauwen, in het water iets bewegen. Eerst dachten zij dat het een krokodil was, maar even later bleek het een tuan te zijn, een blanke man, die op zijn rug zwom en naar hen zwaaide. In de boten ontstond ruzie over de vraag wat zij met hem aan moesten. Voordat die

beslecht was had een van de mannen, Pep, de man een speer tussen zijn ribben gestoken. Even later hebben ze hem gedood en een groot vuur gemaakt.

Von Peij vroeg hen naar de kleren die hij droeg. Dat was een vreemde korte broek die zij nog nooit hadden gezien, eentje zonder zakken. Een onderbroek dus. Waar is zijn hoofd, wilde de pater weten. Die hing bij Fin thuis. Een dijbeenbot lag bij Pep, de ander bij Ajim. De botten waren over de mannen verdeeld.

Brief

Ruim vijftig jaar later kon Von Peij in zijn Tilburgse woning Hoffman uitleggen hoe overweldigd hij zich voelde toen hij dit hoorde. Hij schreef een rapport en stuurde dat naar apostolisch vicaris Tillemans, de hoogste katholieke geestelijke op Nieuw-Guinea. Die drong erop aan dit aan niemand te vertellen.

Er was bovendien een andere pater, Kees van Kessel, die via andere wegen precies hetzelfde te horen kreeg. Ook hij maakte een rapport en toen hij het verhaal van collega Von Peij hoorde, schreef hij een brief naar het Nederlandse bestuur van het eiland. Hij schreef met hoofdletters: Het is zeker dat Michael Rockefeller is vermoord en opgegeten door Otsjanep. Heel interessant is dat hij ook het motief voor de moord meldde. "En daar werd het pijnlijk voor Nederland", zegt Hoffman.

“ *Hij schreef met hoofdletters: Het is zeker dat Michael Rockefeller is vermoord en opgegeten door Otsjanep*

De aanleiding voor de moord lag in een gebeurtenis van vier jaar daarvoor. De dorpen Otsjanep en Omadesep lagen al sinds mensenheugenis met elkaar in de clinch, op een vrij bloederige manier. In 1957 was het echter uit de hand gelopen, zo vond Max Lapré, werkzaam bij de politie. Lampré was een telg uit een familie die sinds de zeventiende eeuw in Nederlands-Indië had gewoond. Hij was een ouderwetse bestuurder die geen afscheid had kunnen nemen van de koloniale wereld.

De geesten tevreden stellen

Met een groep politiemannen reed hij naar Otsjanep om de daders van de laatste slachtpartij een lesje te leren. De confrontatie liep geheel uit de hand. Vijf Papoea's werden gedood door kogels. Schrijver Hoffman woonde voor zijn boek een maand in Otsjanep en begreep toen wat een schok die kogels teweeg hadden gebracht. "Het doden van elkaar heeft te maken met het tevreden stellen van de geesten in hun wereld. Het is belangrijk dat er tussen de dorpen een balans is. Dat de blanken gingen moorden begrepen zij niet, zeker niet met kogels. De geesten van die vijf vermoorde mannen doolden ergens rond. Hoe moesten zij dat herstellen? Door het ritueel doden van Michael Rockefeller."

Van Kessel en Von Peij kregen te horen dat zij moesten zwijgen over hun ontdekkingen. Van Kessel, die een moeilijke man werd gevonden, moest spoedig terugkeren naar Nederland. Toch leek een van de andere geestelijken op het eiland zijn mond voorbij te hebben gepraat.

In de VS verschenen stukken in kranten dat Rockefeller mogelijk was opgegeten door kannibalen.

“ *In november 1961 trachtte Nederland nog uit alle macht om Nieuw-Guinea binnen het koninkrijk te houden*

Dat was het moment dat de toenmalige minister van buitenlandse zaken, Joseph Luns, op het toneel verscheen. Hij kreeg vragen hierover van onder anderen de familie van Michael. Alles was tot op de bodem uitgezocht, beweerde Luns. De ontkenningen haalden overal in de wereld de kranten, dit tot grote opluchting van Luns.

Hij zat immers met een probleem. In november 1961 trachtte Nederland nog uit alle macht om Nieuw-Guinea binnen het koninkrijk te houden, terwijl de Verenigde Naties en de VS vonden dat het eiland naar Indonesië moest. Luns poogde de wereld ervan te overtuigen dat het eiland bij Nederland in goede handen was en dat het beschavingsoffensief zijn vruchten afwierp. Verhalen over koppensnellende kannibalen en een ambtenaar die op koloniale wijze huishield in een dorp, bracht dat idyllische beeld in gevaar. De zaak moest in de doofpot.

Zijden draadje

Nederland stelde hierna nog wel een onderzoek in onder leiding van Wim van de Waal. Hij vertelde Hoffman een halve eeuw later dat hij met dezelfde bevindingen als de twee paters terugkwam. Hij kreeg de daders zelfs zo ver dat zij hem meenamen in de jungle en daar Rockefeller's botten en schedel opdelfden.

Tegen die tijd hing het voortbestaan van de kolonie aan een zijden draadje. "Van de Waal vertelde dat hij werd teruggeroepen uit het dorp", zegt Hoffman. "Hij hoefde geen rapport op te maken. De zak met lichamelijke resten heeft hij overgedragen, niet wetende wat daarmee is gebeurd. In de Nederlandse archieven heb ik niets van het werk van Van de Waal teruggevonden."

Nooit heeft de Nederlandse regering contact opgenomen met de familie Rockefeller over het echte verhaal van Michael, ook niet nadat eind 1962 Nederland het bestuur van het eiland aan de VN had overgedragen. Hoffman zegt dat hij contact heeft gezocht met Mary, de tweelingzuster. "Ik zocht contact, maar heb nooit wat van haar gehoord. Ik denk dat zij vasthoudt aan de optie dat haar broer is verdronken. Ik begrijp dat wel."

Carl Hoffman: 'Wreed paradijs', Nieuw Amsterdam, € 24,99

Verrassing.

Mijn vrouw had treinkaartjes gekocht en dus een dagje naar Den Haag. In Scheveningen waren wij al vaak geweest maar het centrum van Den Haag was nog vrij onbekend en ik verwonderde me erover dat ik als jongetje van amper 16 jaar hier in mijn eentje naartoe was gereisd om me te melden voor de Marine.

Van het station naar het Plein en daar was een boekenmarkt en die hebben altijd en bepaalde aantrekkingskracht op mij dus eerst even snuffelen. Plots roept Noortje me om eens te komen kijken en ze heeft een boek gevonden over Nieuw Guinea. Nu heb ik al aardig wat boeken (gelezen) over Nieuw Guinea maar meestal over de politiek of de acties destijds maar dit was een boek over de bestuursambtenaren van 1945 t. m. 1962 met alle problemen waar zij tegenaan liepen. Het zal een oud studieboek geweest zijn want er zat een dikke pak aantekeningen in en was gesigneerd door enkele auteurs/bestuursambtenaren.

Helaas moest het boek de hele dag mee maar terug in de trein begon ik al te lezen en het bleek veel boeiender dan ik gedacht had. Dachten wij al avontuur te hebben meegemaakt dan lees dit boek maar eens. Als beginnend ambtenaartje van midden twintig met je jonge vrouwtje gedropt worden in de Baliem met enkele Papoea politiemensen en minimale middelen om zelf je huisje te bouwen en de Dani te leren wat rechtspraak is, waarvoor je wel eerst even die taal moet leren en hun adat moet kennen. Scholing, ziekenzorg, alles komt op het bordje van die jongens. Tenslotte moet je die mannen ervan overtuigen om een landingsstrook te kappen en te egaliseren of/en om een stuk weg aan te leggen en je vooral aan de wensen van de missionarissen aan te passen want anders ging er een dikke brief naar onze KVP regering en was je carrière snel geregeld! Ik vraag me af wat deze mensen bezielde om zo'n baan te ambiëren en daarin vrouw en kinderen mee te slepen.

Voor de echte liefhebber, de titel is: Bestuur in Ned. Nieuw Guinea 1945 - 1962 van Pim Schoorl , ISBN nr. 90 6718 093 9; uitgeverij: KLTV Leiden

Hieronder een voorbeeld blz.

lend, praktisch geheel met blote handen en primitieve graafstokken tot stand gekomen, *jeep trail* van circa 80 kilometer. De eerste rit met een achterbak vol schelpen, zout en stalen bijlen was een onvergetelijke gebeurtenis. Missionarissen op bromfietsen werden spoedig een normaal verschijnsel.

Onze toezegging dat het Bestuur garant stond voor de veiligheid van iedereen die van 'Rijksweg No. 1' gebruik maakte, had tot gevolg dat zich al gauw in het exacte midden van de weg een voetpaadje begon af te tekenen. Niet onlogisch gingen de meeste weggebruikers er van uit dat het middenste midden de grootste veiligheid moest bieden.

Nadat 'De Kroonduif' in 1960 een lijndienst Hollandia-Wamena had geopend werd de Dani met weer een nieuw fenomeen geconfronteerd: het stenen-tijdperk-toerisme. Officieel kwamen buitenstaanders alleen de Vallei binnen indien zij beschikten over toestemming van de autoriteiten in Hollandia en een geldige gezondheidsverklaring, maar nu begon een oncontroleerbare stroom gasten van vaak curieuze pluimage ons in de Baliem voor de voeten te lopen: bergbeklimmers, pseudo-antropologen, ordinare etnograficajagers, ja, zelfs makers van pornofilms. De tijd was natuurlijk nog lang niet rijp om deze, vaak alleen op sensatie beluste bezoekers op de Danibevolking los te laten. Bovendien waren onze voedselvoorraden en de logeergelegenheid in Wamena absoluut niet berekend op zoveel extra eters en slapers. Dringende verzoeken aan Hollandia om dit wild groeiende toerisme in te dammen haalden niet veel uit, integendeel, wij hadden de indruk dat het gouvernement zelf ook de nodige *tourist promotion* bedreef. Immers, naarmate de Nieuw-Guinea-kwestie naar een climax leek toe te groeien, raakte het gebiedsdeel zelf internationaal meer in de belangstelling en steeds vaker doken naast Nederlandse ook buitenlandse mediavertegenwoordigers, politici en diplomaten op in Hollandia. Waarschijnlijk onder het motto dat Nederland in Nieuw-Guinea niets voor de buitenwereld te verbergen had, werd vrijwel iedere bezoeker van enige importantie aangemoedigd over het eiland rond te reizen, *to see for himself*, waarbij uitstapjes naar het stenen tijdperk veruit favoriet waren.

Hoe blijven we Soekarno voor?

De berichten die de vele gasten meebrachten over toenemende politieke spanningen rond Nederlands-Nieuw-Guinea hoorden wij met een zekere onverschilligheid aan. Wat er in Den Haag, Djakarta, New York gebeurde was allemaal heel ver weg. Natuurlijk waren ook wij in de Baliem ons er van bewust om *borrowed time* te werken, maar belangrijker dan de uitspraken van president Soekarno over de aanstaande bevrijding van Irian Barat waren voor ons de reparatie van Wamena's lichtaggregaat, de laatste

Personalia.

Eind mei bereikte mij het bericht dat Rien Polderman is overleden.

Rien was schrijver schipper aan boord en een trouwe bezoeker van onze reunie's, samen met zijn vrouw.

Omdat er op zijn e-mails niet werd gereageerd heb ik hem zo'n jaar geleden eens gebeld en toen bleek dat zijn vrouw was overleden waardoor hem de vreugde van het leven ontnomen leek en hij geen mails meer inzag en ook de Evertsen hem even niet meer kon boeien. Rien kon niet meer zonder zijn Simone en op 21 mei is hijzelf overleden. Wij wensen zijn gezin en familie veel sterkte.

Van zijn dochter kreeg ik nog enkele foto's uit zijn Nieuw Guineatijd:

Schr. 1 Polderman - Kpl. Mag. beheerder Vermeer en
Kpl. Bott. J.G. Romsom

Rien Polderman

Overleden op 25 juli: Jan van den Hurk.

Zo plotseling, zo onbegrijpelijk, zo machteloos...
Vandaag hebben wij in liefde afscheid moeten nemen van mijn maatje, ons pap en super opa

Jan van den Hurk

maatje van

Willy Hanegraaf

Hij overleed in de leeftijd van 74 jaar.

Willy
Jean-Pierre en Sjan
Cindy en Tom
Marissa en Sjef
Britt en Davy
Jessy

Veldhoven, 25 juli 2016
Correspondentieadres:
De Pottenbakker 16, 5506 GC Veldhoven

U kunt afscheid nemen van Jan in het uitvaartcentrum van coöperatie DELA, Anthony Fokkerweg 150 te Eindhoven, op vrijdag 29 juli van 20.00 tot 20.30 uur.

De crematieplechtigheid wordt gehouden op zaterdag 30 juli om 09.30 uur in de Luxzaal van crematorium Rijtackers, Anthony Fokkerweg 150 te Eindhoven.

Samenkomst in de ontvangkamer van het crematorium, waar gelegenheid is tot schriftelijk condoleren.

Iedereen die Jantje kon is van harte welkom.

Jan was een markant figuur aan boord van onze Evertsen.

Iedereen kende Jan als de goedlachse bokser, altijd in voor een lolletje en dat is zo zijn hele leven gebleven.

Na mijn marinetijd kwam ik Jan in Eindhoven tegen als bloemen-verkoper op

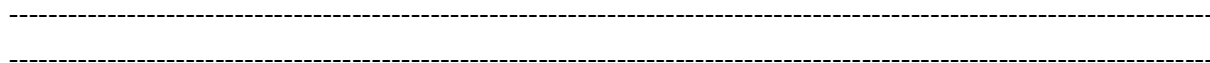
de markt, als ober bij evenementen en laten in de autohandel.

Zelfs heb ik hem nog eens ontmoet op een bokstraining in zijn vroegere gym en met hem getraind.

Jan is altijd bevriend gebleven met Gerrit Talens en zo hoorde ik dat hij op jonge leeftijd in het Schots Gretna Green *getrouwd* is met zijn Willy.

Jan hield van het leven maar ook hij kreeg problemen met zijn gezondheid, eerst hartproblemen en tenslotte is prostaatkanker hem noodlottig geworden.

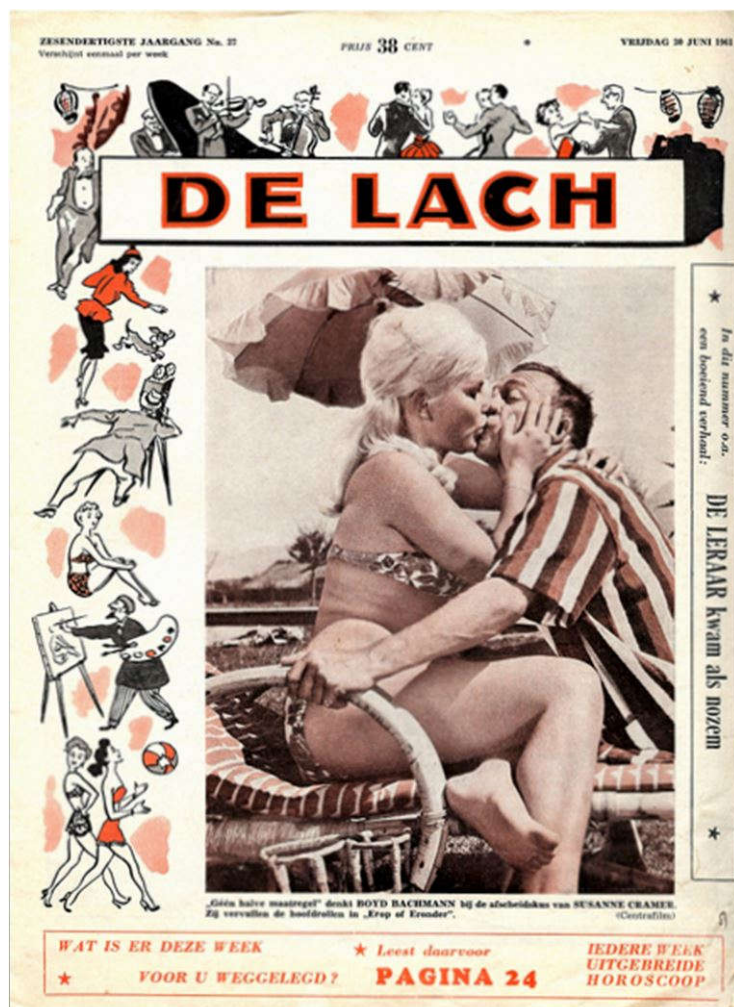
Wij wensen Willy, de kinderen en kleinkinderen veel sterkte.

De lach; een lachertje

Dit super pikante blad is van vrijdag 30 juni 1961

toen ik in 1970 bij de Brandweer Eindhoven ging werken was dit blad daar nog verboden lectuur.....

Onze toekomst?

Laten we vooral blijven lachen en nogmaals: op deze reunie kun je het **Smoelenboek** inzien en zal er zeker wel eens gelachen worden.

Na de reunie zal de digitale versie van het boek aan iedereen worden verstuurd die over internet beschikt en dat wenst.

De digitale versie zal door mij worden bijgehouden en ik hoop dat ieder die meent nog een (oude) foto te hebben of een mooiere van zichzelf of zijn kameraden, deze blijft doorsturen.

Tot 6 oktober,

Jan